

Dz.U. 1992 nr 84 poz. 426

**USTAWA
KONSTYTUCYJNA**

z dnia 17 października 1992 r.

**o wzajemnych stosunkach między władzą ustawodawczą i wykonawczą
Rzeczypospolitej Polskiej oraz o samorządzie terytorialnym**

oraz

**UTRZYMANE W MOCY
PRZEPISY KONSTYTUCYJNE**

według stanu prawnego na dzień 13 września 1996 r.

**¹USTAWA KONSTYTUCYJNA
z dnia 17 października 1992 r.**

**o wzajemnych stosunkach między władzą ustawodawczą i wykonawczą
Rzeczypospolitej Polskiej oraz o samorządzie terytorialnym**

W celu:

usprawnienia działalności naczelnych władz Państwa, do czasu uchwalenia nowej Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, stanowi się, co następuje:

**Rozdział 1
Zasady ogólne**

Art. 1.

Organami Państwa w zakresie władzy ustawodawczej są - Sejm i Senat Rzeczypospolitej Polskiej, w zakresie władzy wykonawczej - Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej i Rada Ministrów, w zakresie władzy sądowniczej - niezależne sądy.

Art. 2.

1. Posłowie i senatorowie, osoby wchodzące w skład Rady Ministrów oraz inne osoby pełniące urzędy lub funkcje publiczne w Państwie określone w ustawie konstytucyjnej, nie mogą prowadzić działalności nie dającej się pogodzić ze sprawowaniem mandatu, urzędu lub funkcji w zakresie i pod rygorami określonymi w ustawie.
2. Osoby, o których mowa w ust. 1, na początku i na końcu kadencji lub przed objęciem stanowiska i po jego opuszczeniu składają oświadczenie o swoim stanie majątkowym.

**Rozdział 2
Sejm i Senat**

Art. 3.

1. Sejm składa się z 460 posłów wybieranych w wyborach powszechnych, równych, bezpośrednich, proporcjonalnych, w głosowaniu tajnym.

2. Senat składa się ze 100 senatorów wybieranych w województwach na okres kadencji Sejmu w wyborach wolnych, powszechnych, bezpośrednich, w głosowaniu tajnym.

² Art. 4.

1. Kadencja Sejmu trwa 4 lata.
2. Kadencja Sejmu rozpoczyna się w dniu pierwszego posiedzenia i trwa do czasu zebrania się posłów na pierwszym posiedzeniu Sejmu następnej kadencji.
3. Prezydent zarządza wybory do Sejmu i Senatu w dzień wolny od pracy, przypadający w ciągu miesiąca poprzedzającego upływ kadencji.
4. Sejm może zostać rozwiązany mocą własnej uchwały podjętej większością 2/3 głosów ustawowej liczby posłów.
5. Prezydent może rozwiązać Sejm w wypadkach określonych w niniejszej ustawie, po zasięgnięciu opinii Marszałka Sejmu i Marszałka Senatu.
6. Od dnia rozwiązania Sejmu, mocą własnej uchwały lub zarządzeniem Prezydenta, Sejm nie może uchylać zmian ustaw konstytucyjnych ani ordynacji wyborczych, a także ustaw o zmianie ustawy budżetowej oraz ustaw wywołujących zasadnicze skutki finansowe dla budżetu Państwa.
7. W razie rozwiązania Sejmu mają zastosowanie postanowienia ust. 2. Rozwiązanie Sejmu oznacza równoczesne rozwiązanie Senatu.
8. Prezydent zarządza wybory do Sejmu i Senatu w dzień wolny od pracy, przypadający nie wcześniej niż w 2 miesiące i nie później niż w 3 miesiące od dnia ogłoszenia uchwały Sejmu lub zarządzenia Prezydenta o rozwiązaniu Sejmu.

Art. 5.

O ważności wyborów oraz ważności wyboru posła wobec, którego zgłoszono protest, rozstrzyga Sąd Najwyższy.

Art. 6.

Posel jest reprezentantem całego Narodu, nie jest związany instrukcjami wyborców i nie może być odwołany.

Art. 7.

1. Posel nie może być pociągnięty do odpowiedzialności za działania wynikające z wykonywania mandatu ani w czasie trwania mandatu, ani po jego wygaśnięciu, chyba że narusza dobra osobiste innych osób.
2. Posel nie może być pociągnięty do odpowiedzialności karnej ani aresztowany lub zatrzymany bez zgody Sejmu, wyrażonej większością 2/3 głosów w obecności co najmniej połowy ogólnej liczby posłów.

Art. 8.

Mandatu posła nie można łączyć z mandatem senatora, a także z funkcją sędziego Trybunału Konstytucyjnego, sędziego Trybunału Stanu, sędziego Sądu Najwyższego, Prezesa Narodowego Banku Polskiego, Rzecznika Praw Obywatelskich, Prezesa Najwyższej Izby Kontroli, ambasadora oraz wojewody.

Art. 9.

1. Sejm obraduje na posiedzeniach.
2. Pierwsze posiedzenie nowo wybranego Sejmu zwołuje Prezydent w ciągu 30 dni od dnia wyborów.

Art. 10.

1. Sejm wybiera ze swego grona Marszałka, wicemarszałków oraz komisje.
2. Marszałek i wicemarszałkowie tworzą Prezydium Sejmu. Prezydium zwołuje posiedzenia Sejmu i kieruje jego pracami.³

Art. 11.

Sejm może powołać komisję dla zbadania określonej sprawy z prawem przesłuchiwania w trybie Kodeksu postępowania karnego osób przez nią wezwanych.

Art. 12.

1. Obrady Sejmu są jawne. Sejm może uchwalić tajność obrad bezwzględną większością głosów, jeżeli wymaga tego dobro państwa.
2. Prezes Rady Ministrów, członkowie Rady Ministrów oraz ministrowie stanu w czasie posiedzenia Sejmu mogą zabierać głos poza kolejnością mówców zapisanych do głosu, ilekroć tego zażądataj.

Art. 13.

Sejm uchwała ustawy większością głosów, w obecności co najmniej połowy ogólnej liczby posłów, chyba że ustawa konstytucyjna stanowi inaczej. W tym samym trybie Sejm podejmuje inne uchwały, jeżeli przepisy ustaw i uchwał Sejmu nie stanowią inaczej.

Art. 14.

Szczegółową organizację i tryb pracy Sejmu określa regulamin uchwalany przez Sejm.

Art. 15.

1. Inicjatywa ustawodawcza przysługuje posłom, Senatowi, Prezydentowi i Radzie Ministrów.
2. Rada Ministrów zgłaszając projekt ustawy przedstawia jej skutki finansowe oraz załącza projekty podstawowych aktów wykonawczych.
3. Prawo wnoszenia poprawek do projektów ustaw w trakcie ich rozpatrywania przez Sejm przysługuje wnioskodawcy, posłom i Radzie Ministrów. Marszałek Sejmu może z własnej inicjatywy, a także na wniosek Rady Ministrów odmówić poddania pod głosowanie poprawki, która uprzednio nie była przedłożona komisji.
4. Wnioskodawca może wycofać projekt ustawy w toku postępowania legislacyjnego w Sejmie do czasu zakończenia procedury pierwszego czytania projektu. W razie wycofania projektu Sejm podejmuje decyzję o dalszym toku postępowania.

Art. 16.

- ⁴1. Rada Ministrów, w uzasadnionych wypadkach, może określić wniesiony przez siebie projekt ustawy jako pilny, z wyjątkiem projektów ustaw konstytucyjnych, ustawy budżetowej, ustaw podatkowych, ustaw dotyczących wyborów Prezydenta, Sejmu, Senatu oraz organów samorządu terytorialnego, ustaw regulujących ustrój, właściwość i zasady funkcjonowania organów Państwa oraz samorządu terytorialnego, a także kodeksów.
2. Regulamin Sejmu określa odrębności w postępowaniu ustawodawczym w sprawie projektu pilnego.
3. Marszałek Sejmu odmawia poddania pod głosowanie poprawki dotyczącej projektu pilnego, która uprzednio nie była przedłożona komisji.
4. W postępowaniu w sprawie ustawy pilnej terminy określone w art. 17 ust. 2 oraz w art. 18 ust. 2 ulegają skróceniu do 7 dni.

Art. 17.

1. Ustawę uchwaloną przez Sejm Marszałek Sejmu przekazuje Senatowi.
2. Senat może w ciągu 30 dni ustawę przyjąć lub wprowadzić do jej tekstu poprawki albo ją odrzucić. Jeżeli Senat w ciągu 30 dni od dnia przekazania nie podejmie stosownej uchwały, ustawę uważa się za przyjętą.
3. Poprawki Senatu pociągające za sobą obciążenie budżetu państwa wymagają wskazania źródeł pokrycia.
4. Uchwałę Senatu odrzucającą ustawę lub poprawkę zaproponowaną w uchwale Senatu uważa się za przyjętą, jeżeli Sejm nie odrzuci jej bezwzględną większością głosów.

Art. 18.

1. Przyjętą przez Sejm i Senat ustawę Marszałek Sejmu przedstawia Prezydentowi do podpisu.
- ⁵2. Prezydent podpisuje ustawę w ciągu 30 dni, a ustawę budżetową w ciągu 20 dni, od dnia przedstawienia i zarządza jej ogłoszenie w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej.
3. Prezydent może odmówić podpisania ustawy i z umotywowanym wnioskiem przekazać ją Sejmowi do ponownego rozpatrzenia. Po ponownym uchwaleniu ustawy przez Sejm większością 2/3 głosów, Prezydent w terminie 7 dni podpisuje ustawę i zarządza jej ogłoszenie w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej, chyba że zgodnie z ust. 4 wystąpi do Trybunału Konstytucyjnego.
4. Przed podpisaniem ustawy Prezydent może wystąpić do Trybunału Konstytucyjnego z wnioskiem o stwierdzenie zgodności ustawy z Konstytucją. Wystąpienie Prezydenta do Trybunału Konstytucyjnego wstrzymuje bieg terminu przewidzianego dla podpisania ustawy. Prezydent nie może odmówić podpisania ustawy, którą Trybunał Konstytucyjny uznał za zgodną z Konstytucją.

Art. 19.

1. W sprawach o szczególnym znaczeniu dla Państwa może być przeprowadzone referendum.
2. Referendum ma prawo zarządzić:
  - 1) Sejm, uchwałą podjętą bezwzględną większością głosów, lub
  - 2) Prezydent, za zgodą Senatu, podjętą bezwzględną większością głosów.
3. Jeżeli w referendum wzięła udział więcej niż połowa uprawnionych do głosowania, wynik referendum jest wiążący.
4. Zasady i tryb przeprowadzenia referendum określa ustawa.

Art. 20.

Dochody i wydatki państwa na rok kalendarzowy określa ustawa budżetowa. W szczególnych wypadkach dochody i wydatki Państwa w okresie krótszym niż rok może określać ustawa o prowizorium budżetowym.

Art. 21.

1. Rada Ministrów jest obowiązana przedłożyć Sejmowi projekt ustawy budżetowej w terminie umożliwiającym jej uchwalenie przed rozpoczęciem roku budżetowego, a w szczególnych wypadkach przed końcem pierwszego kwartału roku. Termin ten oraz warunki, jakim powinien odpowiadać projekt budżetu, określa ustawa.
2. Senat może podjąć uchwałę o przyjęciu lub wprowadzeniu poprawek do ustawy budżetowej uchwalonej przez Sejm w ciągu 20 dni od dnia przekazania jej Senatowi.
3. W razie nie uchwalenia ustawy budżetowej lub ustawy o prowizorium budżetowym Rada Ministrów prowadzi gospodarkę finansową na podstawie przedłożonego projektu ustawy.
- ⁶4. Jeżeli ustawa budżetowa w terminie 3 miesięcy od dnia złożenia Sejmowi projektu odpowiadającego wymaganiom prawa budżetowego nie zostanie przez Sejm uchwalona i przekazana Senatowi, to Prezydent może rozwiązać Sejm w ciągu 21 dni od dnia upływu terminu, w którym Sejm powinien przekazać Senatowi uchwaloną ustawę budżetową.

Art. 22.

1. Rada Ministrów jest obowiązana przedłożyć Sejmowi sprawozdanie z wykonania ustawy budżetowej oraz sprawozdania z wykonania innych uchwalanych przez Sejm planów finansowych Państwa w terminie 6 miesięcy po zakończeniu roku budżetowego.
2. Sejm dokonuje oceny wykonania ustawy budżetowej oraz innych planów finansowych Państwa w terminie 2 miesięcy od dnia otrzymania sprawozdania i podejmuje uchwałę w przedmiocie absolutorium, po wysłuchaniu opinii Najwyższej Izby Kontroli przedstawionej przez jej Prezesa.
3. W razie nieotrzymania absolutorium Rada Ministrów podaje się do dymisji.

Art. 23.

1. Sejm może ustawą podjętą bezwzględną większością głosów upoważnić Radę Ministrów, na jej umotywowany wniosek, do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy.
2. Ustawa o upoważnieniu Rady Ministrów do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy określa przedmiot regulacji oraz okres obowiązywania upoważnienia.
3. W czasie obowiązywania ustawy o upoważnieniu Rady Ministrów do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy inicjatywa ustawodawcza w zakresie, o którym mowa w ust. 2, przysługuje wyłącznie Radzie Ministrów.
4. Ustawa nie może upoważnić Rady Ministrów do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy dotyczących: zmiany Konstytucji, wyborów Prezydenta, Sejmu, Senatu oraz organów samorządu terytorialnego, budżetu Państwa, wolności i praw osobistych obywateli, ich wolności i praw politycznych oraz praw i obowiązków wynikających ze stosunku pracy i ubezpieczeń społecznych, a także zgody na ratyfikację umów międzynarodowych, o których mowa w art. 33 ust. 2 niniejszej ustawy.
5. Prezydent podpisuje przedstawione mu przez Radę Ministrów rozporządzenie z mocą ustawy i zarządza

jego ogłoszenie w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej.

6. Przed podpisaniem Prezydent może wystąpić do Trybunału Konstytucyjnego o stwierdzenie zgodności rozporządzenia z mocą ustawy z Konstytucją.
7. Prezydent może odmówić podpisania rozporządzenia z mocą ustawy i w ciągu 14 dni zwrócić je Radzie Ministrów. Zwrócone przez Prezydenta rozporządzenie z mocą ustawy Rada Ministrów może wnieść do Sejmu w postaci projektu ustawy.

Art. 24.

1. Sejm może podjąć uchwałę o stanie wojny jedynie w razie dokonania zbrojnego napadu na Rzeczpospolitą Polską albo gdy z umów międzynarodowych wynika konieczność wspólnej obrony przeciw agresji, a gdy Sejm nie obraduje, o stanie wojny postanawia Prezydent.
2. Warunki i skutki prawne oraz tryb wprowadzenia stanu wojny określa ustawa.

Art. 25.

1. Poseł może zgłosić interpelację lub zapytanie do Prezesa Rady Ministrów lub poszczególnych jej członków.
2. Interpelację składa się na piśmie, a odpowiedź na nią powinna być udzielona w terminie 21 dni. W razie gdy odpowiedź na interpelację nie zadowala składającego, może on wystąpić do Marszałka Sejmu o dodatkową odpowiedź, a także o udzielenie jej na posiedzeniu Sejmu.
3. Zapytania są zgłaszane ustnie, na każdym posiedzeniu Sejmu i wymagają one bezpośredniej odpowiedzi.
4. Szczegółowe zasady składania interpelacji i zapytań oraz udzielania na nie odpowiedzi określa regulamin Sejmu.

Art. 26.

Do Senatu i senatorów stosuje się odpowiednio art. 5-10 i art. 12-14.

Art. 27.

W wypadkach wskazanych w ustawie konstytucyjnej Sejm i Senat obradujące wspólnie pod przewodnictwem Marszałka Sejmu tworzą Zgromadzenie Narodowe.

Rozdział 3

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej

Art. 28.

1. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej jest najwyższym przedstawicielem Państwa Polskiego w stosunkach wewnętrznych i międzynarodowych.
2. Prezydent czuwa nad przestrzeganiem Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, stoi na straży suwerenności i bezpieczeństwa Państwa, nienaruszalności i niepodzielności jego terytorium oraz przestrzegania umów międzynarodowych.

Art. 29.

1. Prezydent jest wybierany przez Naród.
2. Prezydent wybierany jest w wyborach powszechnych, równych, bezpośrednich, w głosowaniu tajnym, bezwzględną większością ważnie oddanych głosów.
3. Jeżeli żaden z kandydatów nie uzyska większości bezwzględnej, 14 dnia po pierwszym głosowaniu przeprowadza się drugą turę głosowania. Biorą w niej udział dwaj kandydaci, którzy otrzymali kolejno największą liczbę głosów w pierwszej turze i nie wycofali swojej kandydatury. Za wybraną uważa się osobę, która uzyskała większą liczbę ważnie oddanych głosów.
4. Prezydent jest wybrany na lat pięć i może być ponownie wybrany tylko jeden raz.
5. Prezydentem może być wybrany każdy obywatel polski, który ukończył 35 lat i korzysta z pełni praw wyborczych.
6. Kadencja Prezydenta liczy się od dnia objęcia przez niego urzędu.
7. Wybory Prezydenta zarządza Marszałek Sejmu nie wcześniej niż na cztery miesiące i nie później niż na trzy miesiące przed upływem kadencji urzędującego Prezydenta, a w razie opróżnienia urzędu Prezydenta - nie później niż w czternastym dniu po opróżnieniu urzędu, wyznaczając datę wyborów przypadającą w ciągu dwóch miesięcy od dnia zarządzenia wyborów. Wybory odbywają się w dniu wolnym od pracy.

Art. 30.

1. Prezydent obejmuje urząd po złożeniu wobec Zgromadzenia Narodowego przysięgi następującej treści:

"Obejmując z woli Narodu urząd Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej uroczyście przysięgam, że dochowam wierności postanowieniom Konstytucji, będę strzegł niezłomnie godności Narodu, niepodległości i bezpieczeństwa Państwa, a także, że dobro Ojczyzny oraz pomyślność obywateli będą dla mnie zawsze najwyższym nakazem." Przysięga może być również złożona z dodaniem słów "Tak mi dopomóż Bóg".
2. Objęcie urzędu przez Prezydenta wybranego przed upływem kadencji dotychczasowego Prezydenta następuje następnego dnia po upływie kadencji urzędującego Prezydenta.

Art. 31.

Prezydent nie może piastować żadnego innego urzędu ani być posłem lub senatorem.

Art. 32.

1. Prezydent sprawuje ogólne kierownictwo w dziedzinie stosunków zagranicznych.
2. Prezydent mianuje i odwołuje pełnomocnych przedstawicieli Rzeczypospolitej Polskiej w innych państwach oraz przyjmuje listy uwierzytelniające i odwołujące akredytowanych przy nim przedstawicieli dyplomatycznych innych państw.
3. Kontakty z innymi państwami, a także z polskimi przedstawicielami dyplomatycznymi za granicą odbywają się za pośrednictwem ministra właściwego w zakresie spraw zagranicznych.

Art. 33.

1. Prezydent ratyfikuje i wypowiada umowy międzynarodowe, o czym zawiadamia Sejm i Senat.
2. Ratyfikacja i wypowiedzenie umów międzynarodowych dotyczących granic Państwa, sojuszów obronnych

oraz umów pociągających za sobą obciążenia finansowe państwa lub konieczność zmian w ustawodawstwie wymaga upoważnienia wyrażonego w ustawie.

Art. 34.

Prezydent sprawuje ogólne kierownictwo w dziedzinie zewnętrznego i wewnętrznego bezpieczeństwa Państwa. Organem doradczym Prezydenta w tym zakresie jest Rada Bezpieczeństwa Narodowego.

Art. 35.

1. Prezydent jest najwyższym zwierzchnikiem Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej.
2. Prezydent w porozumieniu z Ministrem Obrony Narodowej, mianuje i zwalnia Szefa Sztabu Generalnego Wojska Polskiego, a na wniosek Ministra Obrony Narodowej mianuje i zwalnia zastępców Szefa Sztabu Generalnego, dowódców rodzajów Sił Zbrojnych oraz dowódców okręgów wojskowych.
3. Prezydent na okres wojny mianuje i zwalnia Naczelnego Wodza.

Art. 36.

1. W razie zagrożenia zewnętrznego Państwa Prezydent może wprowadzić stan wojenny na części lub całym terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, a także ogłosić częściową lub powszechną mobilizację.
2. Organizację władz Państwa na czas stanu wojennego i inne skutki prawne wprowadzenia stanu wojennego określa ustawa.

Art. 37.

1. Prezydent może wprowadzić na czas określony, nie dłuższy niż 3 miesiące, stan wyjątkowy na części lub całym terytorium Państwa, jeżeli zagrożone zostało jego wewnętrzne bezpieczeństwo lub w razie klęski żywiołowej. Przedłużenie stanu wyjątkowego może nastąpić tylko raz na okres nie dłuższy niż 3 miesiące za zgodą Sejmu.
2. Sejm nie może być rozwiązany w czasie trwania stanu wyjątkowego, a jego kadencja nie może zakończyć się wcześniej niż po upływie 3 miesięcy od zakończenia stanu wyjątkowego.
3. W okresie trwania stanu wyjątkowego nie mogą być zmieniane ustawy konstytucyjne ani ordynacje wyborcze.
4. Szczegółowe warunki, skutki prawne oraz tryb wprowadzenia stanu wyjątkowego określa ustawa.

Art. 38.

1. Prezes Rady Ministrów informuje Prezydenta o podstawowych problemach będących przedmiotem pracy Rady Ministrów.
2. W sprawach szczególnej wagi dla Państwa Prezydent może zwoływać posiedzenia Rady Ministrów i im przewodniczyć.

Art. 39.

Prezydent może zwracać się z orędziem do Sejmu lub do Senatu. Orędzia nie czyni się przedmiotem debaty.

Art. 40.

Prezydent występuje do Sejmu z wnioskiem o powołanie albo odwołanie Prezesa Narodowego Banku Polskiego.

Art. 41.

Prezydent nadaje obywatelstwo polskie i zwalnia z obywatelstwa polskiego.

Art. 42.

Prezydent powołuje sędziów na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa.

Art. 43.

Prezydent stosuje prawo łaski.

Art. 44.

Prezydent nadaje ordery i odznaczenia.

Art. 45.

1. W celu wykonania ustaw i na podstawie udzielonych w nich upoważnień Prezydent wydaje rozporządzenia i zarządzenia.
2. Prezydent wydaje zarządzenia w zakresie wykonywania swoich ustawowych uprawnień.

Art. 46.

Akty prawne Prezydenta dla swojej ważności wymagają kontrasygnaty Prezesa Rady Ministrów albo właściwego ministra, którzy sprawę przedkładają Prezydentowi.

Art. 47.

Przepis art. 46 nie dotyczy:

- 1) zwoływania pierwszego posiedzenia nowo wybranego Sejmu i Senatu,
- 2) rozwiązywania Sejmu,
- 3) zarządzenia wyborów do Sejmu i Senatu,
- 4) inicjatywy ustawodawczej,
- 5) podpisywania i odmowy podpisywania ustawy lub rozporządzenia z mocą ustawy,
- 6) zwracania się do Trybunału Konstytucyjnego o stwierdzenie zgodności ustawy lub rozporządzenia z mocą ustawy z Konstytucją,
- 7) desygnowania Prezesa Rady Ministrów i powoływania Rady Ministrów w pełnym składzie,
- 8) przyjmowania dymisji Rady Ministrów i powierzania jej pełnienia obowiązków,
- 9) zwoływania posiedzeń Rady Ministrów,
- 10) wstępnego wniosku o pociągnięcie do odpowiedzialności konstytucyjnej przed Trybunałem Stanu,
- 11) występowania z wnioskami o przeprowadzenie kontroli przez Najwyższą Izbę Kontroli,

- 12) powoływania i odwoływania Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego i prezesów Sądu Najwyższego,
- 13) uprawnień Prezydenta, o których mowa w art. 19 ust. 2 pkt 2, w art. 39-44 i art. 48.

Art. 48.

1. Prezydent może powołać ministrów stanu do reprezentowania go w sprawach związanych z wykonywaniem jego uprawnień.
2. Organem wykonawczym Prezydenta jest Kancelaria Prezydenta. Prezydent nadaje statut Kancelarii oraz powołuje i odwołuje jej Szefa.

Art. 49.

1. Opróżnienie urzędu Prezydenta przed upływem kadencji następuje wskutek:
  - 1) śmierci,
  - 2) zrzeczenia się urzędu,
  - 3) uznania przez Zgromadzenie Narodowe trwałej niezdolności do sprawowania urzędu ze względu na stan zdrowia uchwałą podjętą większością co najmniej 2/3 głosów, w obecności co najmniej połowy ogólnej liczby członków Zgromadzenia Narodowego,
  - 4) złożenia z urzędu orzeczeniem Trybunału Stanu.
2. W razie gdy urząd Prezydenta jest opróżniony - do czasu objęcia urzędu przez nowego Prezydenta, a także, gdy Prezydent tymczasowo nie może sprawować urzędu, zastępuje go Marszałek Sejmu, gdy zaś ten nie może tych funkcji wykonywać - Marszałek Senatu.
3. Osoba zastępująca Prezydenta nie może rozwiązać Sejmu.

Art. 50.

1. Prezydent za naruszenie Konstytucji lub ustaw oraz za popełnienie przestępstwa może być pociągnięty do odpowiedzialności tylko przed Trybunałem Stanu.
2. Postawienie Prezydenta w stan oskarżenia może nastąpić uchwałą Zgromadzenia Narodowego, podjętą większością co najmniej 2/3 głosów ogólnej liczby członków Zgromadzenia Narodowego na wniosek co najmniej 1/4 ogólnej liczby członków Zgromadzenia.
3. Z chwilą postawienia Prezydenta w stan oskarżenia sprawowanie przez niego urzędu ulega zawieszeniu. Art. 49 ust. 2 i 3 stosuje się odpowiednio.

Rozdział 4

Rada Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej (Rząd)

Art. 51.

1. Rada Ministrów prowadzi politykę wewnętrzną i zagraniczną Rzeczypospolitej Polskiej.
2. Rada Ministrów kieruje całością administracji rządowej.

Art. 52.

1. Rada Ministrów podejmuje decyzje we wszystkich sprawach polityki Państwa, których ustawa konstytucyjna lub inna ustawa nie zastrzegły dla Prezydenta albo innego organu administracji państwowej bądź samorządu.
2. Rada Ministrów w szczególności:
  - 1) zapewnia wykonanie ustaw,
  - 2) wydaje rozporządzenia z mocą ustawy z zachowaniem warunków określonych w art. 23 niniejszej ustawy,
  - 3) kieruje, koordynuje i kontroluje pracę wszystkich innych organów administracji rządowej, ponosząc za ich pracę odpowiedzialność przed Sejmem,
  - 4) chroni na podstawie ustaw interesy Skarbu Państwa,
  - 5) sporządza projekt budżetu i innych planów finansowych Państwa oraz po uchwaleniu przez Sejm kieruje ich wykonaniem,
  - 6) sprawuje w granicach i formach określonych w ustawie konstytucyjnej i innych ustawach nadzór nad samorządem terytorialnym oraz innymi postaciami samorządu,
  - 7) utrzymuje stosunki i zawiera umowy z rządami innych państw oraz z organizacjami międzynarodowymi,
  - 8) zapewnia bezpieczeństwo zewnętrzne i wewnętrzne Państwa.

Art. 53.

1. Radę Ministrów (Rząd) tworzą:
  - 1) Prezes Rady Ministrów - jako jej przewodniczący,
  - 2) wiceprezesa Rady Ministrów,
  - 3) ministrowie,
  - 4) osoby powołane w trybie art. 57-62, których członkostwo wynika z ustaw szczególnych.
2. W razie niepowołania wiceprezesa Rady Ministrów obowiązki jego może pełnić jeden z ministrów.
3. Rada Ministrów działa kolegialnie. Organizację i tryb jej pracy określa ustawa.

Art. 54.

1. W celu wykonania ustaw i na podstawie udzielonych w nich upoważnień Rada Ministrów wydaje rozporządzenia.
2. Rada Ministrów podejmuje uchwały w zakresie wykonywania swoich konstytucyjnych uprawnień.

Art. 55.

1. Prezes Rady Ministrów kieruje pracami Rady Ministrów oraz koordynuje i kontroluje pracę poszczególnych ministrów.
2. Prezes Rady Ministrów jest zwierzchnikiem służbowym wszystkich pracowników administracji rządowej.
3. W celu wykonania ustaw i na podstawie udzielonych w nich upoważnień Prezes Rady Ministrów wydaje rozporządzenia.

Art. 56.

1. Minister jest powołany dla kierowania określonym działem administracji rządowej lub dla wypełniania zadań wyznaczonych przez Prezesa Rady Ministrów.
2. Minister kierujący działem administracji rządowej działa w tym zakresie w ramach uprawnień określanych ustawami oraz wydaje rozporządzenia i zarządzenia w celu wykonania ustaw i na podstawie udzielonych w nich upoważnień.
- ⁷4. Rada Ministrów na wniosek Prezesa Rady Ministrów może uchylić rozporządzenie lub zarządzenie ministra.

Art. 57.

1. Prezydent desygnuje Prezesa Rady Ministrów, a na jego wniosek powołuje Radę Ministrów w składzie zaproponowanym przez Prezesa Rady Ministrów, w ciągu 14 dni od pierwszego posiedzenia Sejmu lub przyjęcia dymisji Rady Ministrów. Powołanie przez Prezydenta Prezesa Rady Ministrów następuje wraz z powołaniem Rady Ministrów.
2. Prezes Rady Ministrów, najpóźniej w ciągu 14 dni od dnia powołania przez Prezydenta, przedstawia Sejmowi program działania Rady Ministrów z wnioskiem o udzielenie votum zaufania. Sejm uchwała votum zaufania bezwzględną większością głosów.

Art. 58.

W razie niepowołania Rady Ministrów w trybie art. 57, Sejm, w ciągu 21 dni, wybiera Prezesa Rady Ministrów oraz proponowany przez niego skład Rady Ministrów bezwzględną większością głosów. Prezydent powołuje tak wybrany Rząd i odbiera od niego przysięgę.

Art. 59.

W razie niepowołania Rady Ministrów w trybie art. 58, Prezydent powołuje Prezesa Rady Ministrów, a na jego wniosek Radę Ministrów w trybie art. 57, z tym że Sejm uchwała votum zaufania większością głosów.

Art. 60.

W razie niepowołania Rady Ministrów w trybie art. 59, Sejm, w ciągu 21 dni, wybiera Prezesa Rady Ministrów oraz proponowany przez niego skład Rady Ministrów większością głosów. Prezydent powołuje tak wybrany Rząd i odbiera od niego przysięgę.

Art. 61.

Wniosek dotyczący powołania Ministra Spraw Zagranicznych, Obrony Narodowej i Spraw Wewnętrznych Prezes Rady Ministrów przedstawia po zasięgnięciu opinii Prezydenta.

Art. 62.

W razie niepowołania Rady Ministrów w trybie art. 60, Prezydent rozwiązuje Sejm albo w ciągu 14 dni powołuje, na okres nie dłuższy niż 6 miesięcy, Prezesa Rady Ministrów i Radę Ministrów. Jeżeli przed upływem tego terminu Sejm nie uchwali votum zaufania dla tego Rządu lub nie uchwali votum nieufności w trybie art. 66 ust. 4, Prezydent rozwiązuje Sejm.

Art. 63.

Prezes Rady Ministrów i ministrowie składają przysięgę wobec Prezydenta następującej treści:

"Obejmując urząd Prezesa Rady Ministrów (ministra) uroczyście przysięgam, że dochowam wierności postanowieniom Konstytucji, a dobro Ojczyzny oraz pomyślność obywateli będą dla mnie zawsze najwyższym nakazem". Przysięga może być również złożona z dodaniem słów "Tak mi dopomóż Bóg."

Art. 64.

Prezes Rady Ministrów składa Prezydentowi dymisję Rządu w razie:

- 1) ukonstytuowania się nowo wybranego Sejmu,
- 2) rezygnacji przez Radę Ministrów albo przez Prezesa Rady Ministrów z dalszego pełnienia funkcji,
- 3) nie udzielenia przez Sejm votum zaufania Radzie Ministrów,
- 4) uchwalenia przez Sejm votum nieufności.

Art. 65.

1. W razie gdy Prezes Rady Ministrów złożył dymisję Rządu z powodów, o których mowa w art. 64 pkt 1-3, Prezydent przyjmuje dymisję.
2. Przyjmując dymisję Rządu Prezydent powierza mu do czasu powołania nowej Rady Ministrów sprawowanie obowiązków.

Art. 66.

1. Sejm może uchwalić Radzie Ministrów votum nieufności bezwzględną większością głosów.
2. Wniosek o votum nieufności może być zgłoszony przez co najmniej 46 posłów i poddany głosowaniu nie wcześniej niż po upływie 7 dni od daty jego zgłoszenia.
3. W razie nie uchwalenia votum nieufności powtórny wniosek w tej sprawie może być zgłoszony po upływie 3 miesięcy od daty głosowania poprzedniego wniosku. Termin ten nie ma zastosowania, jeżeli z wnioskiem takim wystąpi co najmniej 115 posłów.
4. Sejm uchwalając votum nieufności może jednocześnie dokonać wyboru nowego Prezesa Rady Ministrów, powierzając mu misję utworzenia Rządu, w trybie określonym w art. 58.
5. Jeżeli Sejm uchwalił wniosek o votum nieufności nie dokonując jednocześnie wyboru Prezesa Rady Ministrów, Prezydent przyjmuje dymisję Rządu albo rozwiązuje Sejm.

Art. 67.

1. Sejm może uchwalić votum nieufności poszczególnemu ministrowi. Przepisy art. 66 ust. 1-3 stosuje się odpowiednio.
2. Minister, wobec którego Sejm uchwalił votum nieufności, składa dymisję, a Prezydent ją przyjmuje.

Art. 68.

1. Minister może złożyć rezygnację z dalszego pełnienia funkcji, składając dymisję Prezesowi Rady Ministrów.

2. Na wniosek Prezesa Rady Ministrów Prezydent może dokonywać zmian na stanowiskach poszczególnych ministrów.

Art. 69.

1. Wojewoda jest organem administracji rządowej oraz przedstawicielem Rady Ministrów w województwie.
2. Tryb powoływania i odwoływania, a także zakres działania wojewodów określa ustawa.

Rozdział 5

Samorząd terytorialny

Art. 70.

1. Samorząd terytorialny jest podstawową formą organizacji lokalnego życia publicznego.
2. Jednostki samorządu terytorialnego posiadają osobowość prawną jako istniejące z mocy prawa wspólnoty mieszkańców danego terytorium.
3. Przysługujące jednostce samorządu terytorialnego prawo własności i inne prawa majątkowe stanowią mienie komunalne.
4. Podstawową jednostką samorządu terytorialnego jest gmina. Pozostałe rodzaje jednostek samorządu terytorialnego określa ustawa.

Art. 71.

1. Samorząd terytorialny wykonuje w ramach ustaw istotną część zadań publicznych, z wyłączeniem zadań zastrzeżonych ustawowo do kompetencji administracji rządowej.
2. Jednostki samorządu terytorialnego wykonują przysługujące im zadania publiczne w imieniu własnym i na własną odpowiedzialność dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców.
3. W zakresie uregulowanym ustawami jednostki samorządu terytorialnego wykonują zadania administracji rządowej. W tym celu zostają wyposażone w odpowiednie środki finansowe.
4. Jednostki samorządu terytorialnego realizują zadania za pośrednictwem swoich organów stanowiących i wykonawczych, swobodnie określając w granicach ustaw swoje struktury wewnętrzne.

Art. 72.

1. Wybory do organów stanowiących samorządu terytorialnego są powszechne, równe i odbywają się w głosowaniu tajnym.
2. Mieszkańcy mogą podejmować rozstrzygnięcia w drodze referendum lokalnego. Warunki i tryb przeprowadzenia referendum lokalnego określa ustawa.

Art. 73.

1. Dochodami jednostek samorządu terytorialnego są dochody własne tych jednostek, subwencje i dotacje.
2. Źródła dochodów jednostek samorządu terytorialnego w zakresie zadań publicznych są gwarantowane ustawowo.

Art. 74.

Nadzór nad działalnością jednostek samorządu terytorialnego określa ustawa.

Art. 75.

Zasady zrzeszania się jednostek samorządu terytorialnego oraz reprezentowania ich interesów wobec władz państwowych określa ustawa.

Rozdział 6**Przepisy przejściowe i końcowe****Art. 76.**

Przepis art. 8 nie dotyczy osób, które objęły stanowiska przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 77.

Traci moc Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 22 lipca 1952 r. (Dz.U. z 1976 r. Nr 7, poz. 36, z 1980 r. Nr 22, poz. 81, z 1982 r. Nr 11, poz. 83, z 1983 r. Nr 39, poz. 175, z 1987 r. Nr 14, poz. 82, z 1988 r. Nr 19, poz. 129, z 1989 r. Nr 19, poz. 101 i Nr 75, poz. 444, z 1990 r. Nr 16, poz. 94, Nr 29, poz. 171 i Nr 67, poz. 397, z 1991 r. Nr 41, poz. 176 i Nr 119, poz. 514 oraz z 1992 r. Nr 75, poz. 367), z tym że pozostają w mocy przepisy rozdziałów 1, 4, 7 z wyjątkiem art. 60 ust. 1, rozdziałów 8, 9 z wyjątkiem art. 94 oraz rozdziałów 10 i 11.

Art. 78.

Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

---

^Opracowano na podstawie: Dz.U. z 1992 r. Nr 84, poz. 426; z 1995 r. Nr 38, poz. 184, Nr 150, poz. 729; z 1996 r. Nr 106, poz. 488.

Zmienne brzmienie art. 4 (Dz.U.

z 1995 r. Nr 38,

poz. 184)

u w art. 10 (Dz.U.

st. 3 skreślony
z 1995 r. Nr 38, poz. 184)

Zmienne brzmienie ust. 1 w art. 16 (Dz.U. z 1995 r. Nr 38, poz. 184)

Zmienne brzmienie ust. 2 w art. 18 (Dz.U. z 1995 r. Nr 150, poz. 729)

Zmienne brzmienie ust. 4 w art. 21 (Dz.U. z 1995 r. Nr 150, poz. 720)

Ust. 3 skreślony